

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

*Nauw is de poort naar het leven,
en smal de weg ernaartoe,
en slechts weinigen weten die te vinden.*

Mattheüs 7:14

De brede en de smalle weg: de woorden van Jezus klinken ernstig. Een brede weg die naar de ondergang leidt, en een smalle, moeilijke weg die naar het leven voert. Wat bedoelt Jezus daarmee? Wat is het verschil tussen de brede en de smalle weg? En hoe vind je die smalle weg, waarop je leven vindt? Hoe blijf je daarop wandelen?

Bij veel protestantse gezinnen hing er vroeger vaak een plaat aan de wand die de brede en de smalle weg uitbeeldde. Als je ergens op bezoek was waar deze plaat ophing, dan wist je: hier wonen protestantse mensen. De populaire prent werd in 1866 ontworpen door Conrad Schacher, een graveur uit Stuttgart, en kwam via piëtistische middens ook in Nederland en Vlaanderen terecht. Als kind heb ik vaak verwonderd naar die plaat staan kijken, want er is veel op te zien.

Aan de rechterkant is er in een stadsmuur een klein poortje te zien, met daarnaast een dominee die vriendelijk de weg wijst. Vanuit het poortje kronkelt een moeilijk begaanbare weg langs het kruis van Christus omhoog. Het smalle pad voert je vervolgens langs de kerk, de zondagsschool en een diaconessenhuis, om uiteindelijk uit te komen in het hemelse Jeruzalem, de stad Gods die baadt in Gods eeuwig licht. Op die smalle weg is het rustig, want er zijn maar enkele mensen die deze weg weten te vinden. Aan de linkerkant van de plaat is de brede weg te zien. Op deze weg is het aangenaam vertoeven. De poort aan het begin van deze weg is breed en toegankelijk, met erboven een bordje: 'hartelijk welkom'. Wie op die brede weg wandelt, komt langs een balzaal, een schouwburg, een casino en een kermiskraam. Het is er druk en gezellig. Maar als je verder kijkt, dan leidt die weg naar het vuur. Helemaal bovenaan is een weegschaal getekend met dreigende woorden: 'gewogen en het licht bevonden'.

Deze plaat had natuurlijk een waarschuwende functie: 'Pas erop dat je niet op die brede weg terechtkomt', zo werd aan kinderen verteld. Maar als je er dieper over nadenkt, dan moeten we vandaag wel concluderen dat deze beeltenis van de smalle en de brede weg wel erg zwart-wit is. De plaat suggereert dat er op die smalle weg geen vreugde is, of dat je genieten mag van het leven. De wegen zijn ook volledig onderscheiden, alsof je niet van die brede op de smalle weg terecht kunt komen, of andersom.

Vandaag wil ik je uitnodigen om die plaat van Schacher even te vergeten, en met andere ogen te kijken naar de woorden van Jezus uit Mattheüs 7. Om te begrijpen wat Jezus bedoelt met die twee wegen, is het belangrijk om oog te hebben voor de Bergrede. Want deze woorden van Jezus over de brede en de smalle weg horen immers bij het laatste gedeelte van de Bergrede.

De Bergrede is misschien wel de bekendste preek geweest die Jezus heeft gehouden. Het is een tekst die mensen tot op vandaag blijft inspireren om recht te doen aan anderen, en – om met de woorden van Micha te spreken – trouw de weg te gaan die

God hen wijst. Vele christelijke waarden, en zelfs de mensenrechten, zijn gebaseerd op de Bergrede. Mattheüs heeft deze preek van Jezus behouden door de woorden van Jezus samen te vatten in een lange, maar indrukwekkende toespraak die je terugvindt in de hoofdstukken 5-7. In de Bergrede worden we meegenomen naar een machtig visioen over het ware leven met God, het gebed, en hoe wij om moeten gaan met onze naasten.

Wat opvalt aan de Bergrede, is dat deze toespraak niet gericht is op mensen 'die het voor elkaar hebben', maar tot gewone mensen die geconfronteerd worden met zieke, pijn of eenzaamheid. Jezus heeft in het bijzonder oog voor armen, melaatsen, psychisch kwetsbaren en verschoppelingen, mensen aan de rand van de samenleving (cf. Matt 4:23-25). Juist aan hen vertelt Jezus over het koninkrijk van God. Tegelijkertijd moeten veel van Jezus' uitspraken in de Bergrede gezien worden als een scherpe reactie op de Schriftgeleerden en de Farizeeën. De Farizeeën en de Schriftgeleerden waren in de samenleving van toen een zeer invloedrijke groep Bijbelgeleerden; ze zochten naar vroomheid en reinheid door nog meer regels en wetten toe te voegen aan de Thora. Steeds raakt Jezus met hen in conflict over de juiste interpretatie van de Wet.

In de Bergrede roept Jezus zijn toehoorders op tot een hogere gerechtigheid. De Bergrede staat vol met omkeringen die mensen een spiegel voorhouden, met uitspraken van Jezus die functioneren als speldenprikjes. Zomaar een greep van uitspraken uit die Bergrede: "heb je vijanden lief, en bid voor wie jullie vervolgen" (Matt 5:44); "laat je linkerhand niet weten wat je rechterhand doet als je een aalmoes geeft" (Matt 6:3); "oordeel niet... maar verwijder eerst de balk uit je eigen oog" (Matt 7:1,5).

De Bergrede eindigt in Mattheüs 7 in alle scherpte. De weg naar het nieuwe koninkrijk van God is alleen bereikbaar via een smalle weg. In vers 13 en 14 combineert Jezus twee beelden met elkaar. De wijde poort en de brede weg horen bij elkaar, evenals de nauwe poort en de smalle weg. De andere tegenstelling die Jezus hier trekt gaat over de 'velen' die door de wijde poort gaan en wandelen op de brede weg, en de weinigen die het smalle pad vinden dat naar het leven leidt. Het gaat Jezus om twee van elkaar gescheiden wegen; een weg die leidt naar de dood en een weg die leidt naar het leven. Het beeld van de twee wegen was voor Joodse hoorders niet onbekend. Het Psalmenboek begint er mee (Ps 1; cf. Jer 6:16). Denk maar aan Psalm 1:

*Gelukkig de mens die niet meegaat met wie kwaad doen,
die de weg van zondaars niet betreedt, bij spotters aan tafel zit,
maar vreugde vindt in de wet van de Heer
en zich verdiept in zijn wet, dag en nacht.
Hij zal zijn als een boom geplant aan stromend water.
Op tijd draagt hij vrucht, zijn bladeren verdorren niet.
Alles wat hij doet komt tot bloei.*

Psalm 1:1-2

De mens die gaat op de weg van Gods geboden, is de mens die trouw Gods geboden in acht neemt, en zo recht doet aan de ander. Mensen die zo leven kun je vergelijken met een boom die geplant staat aan een beek vol fris water. Ze staan vol in het blad en

dragen op tijd vrucht. Ze doen wat goed is in Gods ogen. Ze spreken geen kwaad over een ander, en blijven wijselijk uit de buurt spotters. Tegenover de rechtvaardige, de mens naar Gods hart, staat de wetteloze. Zij bevinden zich op heilloze, doodlopende wegen, en zijn als kaf dat verwaait in de wind. De weg gaan van Gods geboden is in het denken van de Thora de weg die naar het leven leidt (Ps 119:1-3; Deut 5:33). Het beeld van de brede weg dat Jezus gebruikt in Mattheüs 7 is een subtiele verwijzing naar Psalm 119:45:

*Laat mij voortgaan op een ruime weg,
want steeds zoek ik uw regels.*

En ook Psalm 118 klinkt mee in de woorden van Jezus. In vers 19-20 heeft de Psalmist het over de 'poort' die leidt naar de Heer, en waardoor de rechtvaardigen binnengaan:

*Open voor mij de poorten van de gerechtigheid,
ik wil binnengaan om de Heer te loven.
Dit is de poort die leidt naar de Heer,
hier gaan de rechtvaardigen binnen.*

Jezus verwijt de Farizeeën dat ze zich blindstaren op wetten en regels. De Farizeeën en hun volgelingen, denken het steile pad te gaan door nog meer geboden en regels toe te voegen aan de Wet, en deze in detail te volgen. Maar in feite wandelen ze op een brede, gemakkelijke weg, waarbij de gerechtigheid en de liefde voor de ander vergeten wordt.

De Farizeeën nodigden de mensen uit met een aantrekkelijke boodschap: wandel maar op deze fijne, brede weg. Volg alle regels en inzettingen, en je zult Gods zegen ontvangen. Dat gaven de Farizeeën aan de mensen mee. Het antwoord van Jezus op deze benadering is scherp: 'Ga door de nauwe poort naar binnen, want de brede weg die velen volgen, en de ruime poort waar velen naar binnen gaan, leiden naar de ondergang' (Matt 7:13). Jezus klaagt het uiterlijk vertoon aan van de Farizeeën en Schriftgeleerden. Een blindstaren op wetten, regels en dogma's kan niet tot het leven leiden.

Jezus benadrukt niet de breedte, maar de diepte van Gods geboden: het smalle pad dat maar weinigen weten te vinden, is de weg van liefde, vrede en vergeving. Tegenover de brede weg van de Farizeeën, zet Jezus een smalle weg. Zoals Jezus zich in het Johannesevangelie de weg noemt (cf. Joh 10:9), zo verwijst Hij hier naar zichzelf als de poort. Die smalle poort die maar weinigen weten te vinden is Jezus zelf. En als je door die poort binnengaat, dan kom je op een smalle weg; een weg waarop ons eigen ego minder breed moet worden; een weg die je uitdaagt tot nederigheid en zelfreflectie.

Die weg achter Jezus aan is werkelijk een moeilijke weg, een pad waarvan je zomaar kunt afglijden. De smalle weg gaan betekent dat je mensen leert vergeven en leert liefhebben die jou kwaad hebben gedaan. Want liefhebben, wie jou al liefheeft: doet dat niet iedereen? De smalle weg gaan betekent dat je het onrecht in deze wereld in de ogen kijkt, en dat je toch niet ophoudt om te verlangen en te bidden om vrede. De smalle weg gaan houdt in dat je niet wegstijgt van het kwaad en het leed dat mensen elkaar aandoen, en dat je er desondanks toch voor kiest om het oordeel bij God te laten, opdat je zelf niet geoordeeld wordt. Ja, de smalle weg van het geloof gaan is geen

eenvoudige weg. Ze is hobbelig, en bij tijden veel te stijl voor ons. Maar als je je ogen steeds op Jezus gericht houdt, dan kun je voortgaan op deze weg. Het is een weg waarop je vrede zult vinden met jezelf en met de ander. Een weg die bevrijdt. Een weg ook waarop je niet alleen bent. Jezus zelf zal er zijn als een goede herder, die je de weg wijst. En er zijn ook reisgenoten die met je meegaan; mensen die je zullen helpen als je valt of de weg kwijtraakt.

Pas als we de diepte zien, van wat Jezus ons zeggen wil met dat beeld van die brede en de smalle weg, dan pas beseffen we hoe vaak we struikelen en vallen. Je kunt die smalle weg alleen in geloof bewandelen, alleen door de genade van God kun je blijven op het rechte pad.

Het gedeelte dat we lazen eindigt met een waarschuwing voor corrupt leiderschap: "pas op voor valse profeten, die in schaapskleren op jullie afkomen, maar eigenlijk roofzuchtige wolven zijn" (Matt 7:15). Slecht leiderschap dat uit is op eigen gewin en de mensen niet dient is te herkennen aan de vruchten van het handelen. En ook hier verschijnt het beeld van een boom: een goede boom, die wortelt in vruchtbare aarde, zal goede vruchten voortbrengen. Maar een slechte boom, die verdort en sterft, zal omgehakt worden en in het vuur worden geworpen.

Ruim vijfhonderd jaar geleden kwam Maarten Luther in opstand tegen de aflatenhandel en het scheefgegroeide leiderschap in de katholieke kerk. In zijn stellingen tegen de aflaat, komen we deze treffende uitspraak tegen:

"Weg dus met al die profeten, die tot de gemeente van Christus zeggen: 'Vrede, vrede' en er is geen vrede" (Stelling 92 tegen de aflaat; cf. Ezechiël 13:10, 16).

Slechte herders, die zich gedragen als wolven in schaapskleren, zullen de mensen in slaap sussen en hen wijsmaken dat alles prima is, dat alles naar wens gaat, terwijl de oorlog woedt, het onrecht groeit, en armen nog verder uitgebuit worden. Luther riep op tot inkeer: dat er redding is, wanneer je terugkeert naar de bronnen van de Bijbel, dat je rust zult vinden wanneer je vertrouwt op de genade van God (cf. Jes 30:15). De smalle weg gaan, de goede weg gaan, is de weg van het geloof, de weg van de Schriften, de weg van Gods genade. Een weg die je alleen in overgave en in eenvoud kunt bewandelen.

Tot die weg zijn wij geroepen, steeds weer en elke keer opnieuw. Recht doen aan deze wereld als antwoord van dankbaarheid op Gods woorden van trouw. De Reformatie roept ons tot de smalle weg achter Jezus aan; het klaagt verkeerd leiderschap aan en houdt ons een spiegel voor, ook vandaag. Dat je kritisch om moet gaan met wetten en regels in de kerk. Ze zijn nodig, maar ze mogen nooit in de weg gaan zitten van de bevrijdende kracht van het evangelie. Want gaan op Gods weg betekent ten diepste de weg van de vrede gaan. Wij mogen deze dag met vreugde en met blijdschap vieren. Geef aan God dus alle eer en blijf op de smalle weg die Christus wijst.

Soli deo gloria!

Amen.